

«Градi земному» значно сильніше відчували спокуси життя та потребували певного зовнішнього контролю за результатами їхнього навчання. А оскільки об'єктом ретельного вивчення була релігійна догматика, яка ґрунтувалася переважно на тлумаченні Біблії, то будь-яка помилка в інтерпретації сприймалася як ознака свідомої злочинної дії, спрямованої проти самої церкви. Над головою учня постійна висіла загроза Страшного суду, оскільки наслідком провалу іспиту будуть вічні пекельні муки. Іспит був не лише формою покарання за неортодоксальні погляди, а й зручним інструментом контролю знань та контролю над розумом, що в сприйнятті інтерпретується як символ авторитарної освіти.

Справді, іспит як засіб контролю освітнього процесу має авторитарну спрямованість, будучи наслідком аристотелівського «інтелектуалізму», що ґрунтується на бінарному принципі «справжнє-хибне», але при цьому не враховує моральних, духовних, соціальних та інших факторів навчання.

Іспит зводить знання до певної інформації, яку необхідно запам'ятати та передати в неспотвореному вигляді, відтворити її як щось незмінне. При цьому від студента не потрібні творчі зусилля, достатньо лише гарної пам'яті.

Останньому аргументу надається особливе значення, оскільки оцінювання результатів здається, на перший погляд, об'єктивним, а насправді тестова система зводиться лише до кількісних показників, але не якісних. Насправді ж не враховуються такі якості та психологічні особливості, як креативність, оригінальність, мислення, тобто все те, що відрізняє особистість учня від простого споживача навчального процесу.

Найбільш придатними та оптимальними формами контролю знань у гуманітарних науках мають бути творчі курсові роботи, есе, написання яких передбачає пошук нових методичних підходів, оновленої тематики, нових критеріїв оцінки знань, відносин між викладачами та студентами.

Про роль вербальних засобів навчання та контролю як інструментів творчого засвоєння знань ще повинні сказати своє слово психологи. Як продовження цієї думки можна навести висловлювання Сократа про мету навчання, якою є не предмет (професія), а вміння мислити.

В. Мірошніченко

СТРАХ ГЕНДЕРУ: ФАНТАЗМ ТА ІДЕОЛОГІЯ

V. Miroshnychenko

THE FEAR OF GENDER: FANTASME AND IDEOLOGY

Ідеологія є багатозаровим концептом, який, зазвичай, асоціюється з чимось виключно негативним, з тим, що обов'язково викривляє оптику, є ілюзією, тим, що створює фантазми і впливає на всі аспекти функціонування суспільства, культури і окремої людини. Для Луї Альтюссера ідеологія — це те, що пронизує життя, і для того, аби вирватися за її межі, потрібно докласти неабияких зусиль. Постає проблема: чи є щось по той бік ідеології? Якщо ідеологія — це буквально все, то звідки виникає сама думка про наявність чогось в її обхід? Можливо, це лише певний логічний прийом або помилка в побудові судження? Адже для того, аби щось існувало, оминаючи ідеології, необхідний відповідний досвід. Або ж ми маємо вивести іншу

логіку, множинну логіку, спираючись на наукові знання стосовно ідеології, її історії, еволюції і структури. Йдеться про конструкт, у якого свої особливості і визначення.

Ідеології стали не просто концептом, який зводиться до банального набору переконань, упереджень, стереотипів, які людина приймає, покладаючись виключно на Іншого. Ідеології — способи «організації реальності». Якщо брати за точку відліку конкретну людину, то вона опиняється в ідеологіях ще до своєї безпосередньої появи. Ідеології — це контроль. Коли тій чи іншій людині приписують стать, коли її називають, виховують, словом, коли її соціалізують, ідентифікують (і міфологізують), то це вже є вписуванням в ідеологічні рамки. Це те, що Альтюссер називав ідеологічною інтерпеляцією. Важливо розуміти, що стать, сексуальність, ідентичність тощо — це ідеологічні конструкти. Тобто, навіть біологія й медицина цілком підпадають під вплив ідеологій і стають одними з найпотужніших чинників нормалізації, нормативізації. Ідеологічні конструкти вибудовуються на основі бінарних опозицій, дуалізмів, дихотомій. Тому основна теза звучить так: логіка гендеру — це деконструктивна логіка, яка пропонує альтернативу будь-яким протилежностям по типу «або-або», натомість заявляючи модель «і-і».

В семінарі «Я» в теорії Фрейда і в техніці психоаналізу» Жак Лакан зауважував: «Le désirse satisfait ailleurs que dans une satisfaction effective. Il est la source, l' introduction fondamentale du fantasme comme tel». Однією з наскрізних тем нової книги Джудіт Батлер «Хто боїться гендеру?» є фантазм, який ті чи інші (антигендерні) ідеології припасовують до того, що зазвичай у науковій літературі називають гендером. До цього фантазму відносяться: “set of ideas that are in opposition to either science or religion[...] or as a danger to civilization, a denial of nature, an attack on masculinity, or the effacement of the differences between the sexes. Gender is also sometimes regarded as a totalitarian threat or the work of the devil[...] as the most destructive force in the world, a contemporary and dangerous rival to God that must be countered, or destroyed, at all costs”. Подібна оптика уявляє гендер таким, що акумулює «широкий спектр страхів і тривоги». Водночас антигендерні ідеології за допомогою цього посилюють свою владу і вплив. По суті, страх гендеру виступає як страх самого себе, страх несвідомого.

Ми не ставимо питання, з якою метою створено такий «фантазм гендеру». Нас цікавить чому, розуміючи його штучність, віртуальність і контр-раціональність, він залишається об'єктом віри, страху, упереджень. Чому релігійні, державні, культурні, політичні інституції поширюють «антигендерний» дискурс і толерують насильство, дискримінацію, расизм, мізогінію, приниження інших та обмеження (аж до тотального нівелювання) задоволення/бажання? Чому ті, хто закликає до свободи, рівності, видимості і поваги лишаються пригнобленими?

О. Хорошев

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФІЛОСОФІЇ КУЛЬТУРИ

О. Khoroshev

PROBLEMS AND PERSPECTIVES OF THE PHILPSOPHY OF CULTURE

Філософія культури є однією з дисциплін, яка сформувалася через диференціацію різних галузей філософії у XIX–XX ст. Вона має довготривалу історію, а її виникнення є закономірним етапом розвитку філософського знання про культуру і розуміння її значення як відображення творчої сутності людини.